

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 15/2011 vp

Valtioneuvoston selvitys komission suosituksesta neuvostolle komission valtuuttamisesta aloittamaan neuvottelut sopimuksesta yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamiseksi (patenttilitigaatiosopimus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 21 päivänä syyskuuta 2011 lähettänyt lakivaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten jatkokirjelmän 2. TEM 19.09.2011 asiassa E 47/2009 vp komission suosituksesta neuvostolle komission valtuuttamisesta aloittamaan neuvottelut sopimuksesta yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamiseksi (patenttilitigaatiosopimus).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- erityisasiantuntija Jussi Karttunen, oikeusministeriö

- neuvotteleva virkamies Liisa Huhtala, työ- ja elinkeinoministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnot LaVL 10/2009 vp ja LaVL 25/2009 vp. Valiokunta on käsitellyt asiaa myös tunnuksilla U 54/2000 vp (LaVL 20/2000 vp, LaVL 8/2002 vp ja LaVL 12/2008 vp) ja E 140/2005 vp (LaVL 7/2007 vp).

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Neuvotteluja patenttituomioistuimen perustamiseksi on käyty vuodesta 2007. Unionin tuomioistuin katsoi 8.3.2011 antamassaan lausunnossa, että ehdotetussa muodossa sopimusluonnos ei ole sopusoinnussa EU:n perustamissopimusten määräysten kanssa.

Komissio antoi 18.5.2011 epävirallisen asiakirjan (non-paper), jossa se esitti alustavan näkemyksensä ratkaisuksi yhdistetyksi patentti-

oikeudenkäyntijärjestelmäksi unionin tuomioistuimen lausunnon valossa. Komission mukaan unionin tuomioistuimen lausunnossa esitetyt näkemykset voidaan ottaa huomioon perustamalla jäsenvaltioiden toimesta kansainvälisellä sopimuksella yhdistetty patenttituomioistuin jäsenvaltioiden yhteiseksi tuomioistuimeksi.

Unkari antoi puheenjohtajakautensa lopulla kesäkuussa 2011 ehdotuksen uutta yhdistettyä patenttituomioistuinta koskevaksi sopimusluon-

nokseksi. Ehdotus perustui komission epävirallisessa asiakirjassa esitetyille näkemyksille.

Ehdotuksen tarkempi sisältö ilmenee valtioneuvoston kirjelmästä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä patenttijärjestelmän kehittämistä Euroopassa. Tavoitteena on patenttijärjestelmä, joka vastaa yritysten tarpeita olemalla nykyistä järjestelmää kustannustehokkaampi, laadukkaampi ja oikeusvarmempi. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että eurooppalainen patentti-infrastruktuuri säilyy korkeatasoisena ja elinvoimaisena. Patenttiuudistus sisältää useita osa-alueita, joista keskeisimmät ovat yhtenäisen patenttisuojan luominen ja yhdistetyn patenttituomioistuimen perustaminen. Vaikka niitä käsitellään neuvotteluissa yksittäin, ne muodostavat toisistaan erottamattoman kokonaisuuden.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että keskustelut tuomioistuinjärjestelmästä ovat tauon jälkeen alkaneet uudelleen. Patenttijärjestelmän kehittämistä koskevan kokonaisuuden kannalta patenttituomioistuimen perustaminen on Suomen ensisijainen tavoite. Yhtenäistä patenttisuojaa ja siihen liittyviä kielijärjestelyjä koskevien asetusten voimaantulo ja tuomioistuimen perustamisen liittäminen oikeudellisesti toisiinsa on tärkeää.

Patenttilitigaatiosopimuksen osalta tulee varmistua siitä, että sopimus on oikeudellisesti kestävä EU:n perussopimukset ja unionin tuomioistuimen lausunto (1/09) huomioon ottaen.

Patenttilitigaatiosopimuksen osalta Suomi pitää tärkeänä, että sillä on oikeus perustaa oma ensimmäisen oikeusasteen paikallisjaosto tai

aluejaosto yhdessä muiden maiden kanssa. Patenttituomioistuimen ensimmäisen oikeusasteen jaostojen toimivaltasuhteiden tulee olla selvät ja tuomarikokoonpanojen (lainoppineet ja tekniset tuomarit) monikansalliset. Muutoksenhakuasteen on oltava keskitetty oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi. Oikeudenkäyntiä koskevien sääntöjen on turvattava oikeuden saavutettavuuden ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutuminen. Keskeisimmät menettelylliset säännöt olisi sisällytettävä itse patenttilitigaatiosopimukseen tai sen liitteisiin.

Patenttituomioistuinjärjestelmän kustannusrakenteesta ja rahoituksesta sekä sen budjetti-vaikutuksista on välttämätöntä saada riittävästi tietoa, ennen kuin tuomioistuimen perustamisesta voidaan päättää. Puhtaasti oikeudenkäyntimaksuilla rahoitettava tuomioistuinjärjestelmä ei ole Suomen hyväksyttävissä, sillä tämä todennäköisesti merkitsi oikeuden saavutettavuuden tosiasiallista estymistä erityisesti pk-yritysten kannalta.

Eurooppalaista patenttijärjestelmää koskevia lopullisia päätöksiä ei tule tehdä, ennen kuin kaikista osa-alueista on saavutettu ratkaisu. Suomen osallistuminen yhtenäistä patenttisuojaa koskevaan tiiviimpään yhteistyöhön ja/tai patenttilitigaatiosopimukseen päätetään lopullisesti siinä vaiheessa, kun yhteistyötä koskevien säästöjen lopullinen sisältö ja patenttituomioistuimesta saavutettu neuvottelutulos ovat selvillä. Päätöstä tehtäessä otetaan huomioon näiden sisältö sekä se, ovatko Suomen kannalta keskeiset jäsenvaltiot osallistumassa yhteistyöhön ja tuomioistuinjärjestelmään. Tältä osin tärkeää on, että poliittinen ratkaisu on kokonaisuutena hyväksyttävissä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Vuodesta 2007 lähtien neuvotellulla patenttilitigaatiosopimuksella on tarkoitus luoda täysin uusi kansainvälinen patenttituomioistuin. Tavoitteena on nykyistä kustannustehokkaampi ja

ennustettavampi patenttioikeudenkäyntijärjestelmä, joka samalla turvaa oikeuden saatavuuden.

Järjestelmää koskevan vuoden 2009 sopimusluonnoksen mukaan tuomioistuin olisi perus-

tunut kansainväliseen sopimukseen, jonka allekirjoittajina olisivat olleet yhtäältä EU ja sen jäsenvaltiot sekä toisaalta EU:n ulkopuoliset Euroopan patenttisopimuksen sopimusvaltiot. Unionin tuomioistuin on kuitenkin katsonut, ettei sopimusluonnos ole ehdotetussa muodossa sopusoinnussa EU:n perustamissopimusten määräysten kanssa. Nyt käsiteltävänä oleva valtioneuvoston selvitys koskee Unkarin puheenjohtajakaudella annettua sopimusluonnosta, jonka mukaan tuomioistuin perustuisi (kansainväliseen) sopimukseen, jonka osapuolia olisivat vain EU:n jäsenvaltiot. EU ja EU:n ulkopuoliset Euroopan patenttisopimuksen sopimusvaltiot eivät sen sijaan olisi sopimuksen osapuolia. Patenttituomioistuimen perusrakenne ja sen toiminnan pääpiirteet säilyisivät kuitenkin pääasiallisesti samanlaisina kuin vuoden 2009 sopimusluonnoksessa.

Lakivaliokunta on antanut asiasta useita lausuntoja ja viittaa tuomioistuimen perusrakenteen ja sopimuksen tavoitteiden osalta aikaisemmin lausumaansa. Valiokunta kannattaa edelleen uuden kansainvälisen patenttituomioistuimen perustamista, mutta on tärkeää varmistaa, että sopimusluonnos on oikeudellisesti kestävällä pohjalla. Koska neuvottelut uudesta sopimusluonnoksesta ovat vasta alkuvaiheessa, valiokunta kiinnittää erityistä huomiota vain patenttituomioistuimen kustannusvaikutuksiin.

Tuomioistuimen perustamiskustannuksista tai budjettivaikutuksista ei toistaiseksi ole esitetty

täsmällisiä arvioita. Se, että EU ei ole enää tuomioistuinjärjestelmää koskevan sopimuksen osapuoli, merkitsee kuitenkin sitä, että tuomioistuinjärjestelmän rahoittaminen ei voi tapahtua suoraan EU:n talousarvion kautta.

Sopimusluonnoksessa ehdotetaan, että patenttituomioistuin olisi omarahoitteinen. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että järjestelmän kustannukset katettaisiin valtaosin tuomioistuinmaksuilla. Tällaista järjestelyä valiokunta ei kannata, koska puhtaasti tai valtaosin oikeudenkäyntimaksuilla rahoitettava tuomioistuinjärjestelmä merkitsisi todennäköisesti oikeuden saavutettavuuden tosiasiallista estymistä erityisesti pk-yritysten kannalta.

Valiokunta katsoo, että jatkoneuvotteluissa on edelleen tärkeää kiinnittää huomiota patenttituomioistuinjärjestelmän kustannusrakenteeseen ja rahoitukseen sekä sen budjettivaikutuksiin. Näistä seikoista tulee saada riittävästi tietoa, ennen kuin tuomioistuimen perustamisesta voidaan päättää.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

LaVL 15/2011 vp — E 47/2009 vp

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Anne Holmlund /kok	Jaana Pelkonen /kok
vpj.	Lars Erik Gästgivers /r	Arto Pirttilahti /kesk
jäs.	James Hirvisaari /ps	Kristiina Salonen /sd
	Johanna Jurva /ps	Jani Toivola /vihr
	Suna Kymäläinen /sd	Kari Tolvanen /kok
	Markku Mäntymaa /kok	Ari Torniainen /kesk
	Johanna Ojala-Niemelä /sd	Kaj Turunen /ps.
	Aino-Kaisa Pekonen /vas	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.